

Matjordplan

Fv. 114 Sykkeltiltak Greåkerdalen (søndre del)

04.05.2026

Innhold

1.1 Innledning	3
1.2 Planområdet	3
1.3 Kunnskapsgrunnlaget	5
2 Planteskadegjørere og ugras	5
3 Håndtering av matjord i planområdet.....	6
4 Utførelse av jordflytting	6
4.1 Metoder for flytting av matjord	6
4.3 Mellomlagring.....	7
5 Videre oppfølging	8
Referanser:	8

1.1 Innledning

Dette dokumentet er utarbeidet i forbindelse med reguleringsplanen for Fv. 114 sykkeltiltak Greåkerdalen (søndre del). Hensikten med tiltaket er å legge til rette for utbygging og oppgradering av anlegg for gående og syklende i søndre del av Greåkerdalen, slik at andelen som velger å gå eller sykle øker. Strekningen inngår i sykkelrute 20 Lekevoll–Greåker i plan for «Hovedsykkelveier i Sarpsborg og Fredrikstad». Det er estimert at om lag 6,5 daa matjord blir beslaglagt, hvorav 5,3 daa blir midlertidig beslaglagt og 1,2 daa blir permanent beslaglagt av tiltaket. Planen belyser de berørte eiendommene og inneholder beskrivelser for hvordan matjorden skal håndteres, lagres og forflyttes i anleggsperioden.

Jordbruksarealet tilstøtende tiltaksområdet er registrert med svært god jordkvalitet og er fordelt mellom flere eiendommer. Ifølge kommunens landbruksavdeling blir jordbruksområdet mellom de ulike eiendommene holdt i hevd som et sammenhengende jorde av én forpakter.

Matjordlaget skal tas av, mellomlagres og håndteres på en slik måte at kvaliteten og jordstrukturen blir ivaretatt i henhold til best mulig praksis. Dersom matjorden ikke kan omdisponeres eller lagres på eiendommene, skal YM-rådgiver eller andre personer med relevant kompetanse kontaktes for vurdering av egnet mottaksareal.

1.2 Planområdet

Planområdet er regulert til arealformålene bebyggelse og anlegg, LNFR-areal for spredt bolig-, fritids- eller næringsbebyggelse mv., grønnstruktur, samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur med vei, kjørevei, gang- og sykkelvei og annen veigrunn – grøntareal. Planområdet er også angitt med hensynssonene: H320 flomfare, H310 ras- og skredfare, H370 høyspenningsanlegg, samt H560 bevaring naturmiljø.

Figur 1: Kart over planområdet.

1.3 Kunnskapsgrunnlaget

Kunnskapsgrunnlaget er hentet fra offentlige tilgjengelige databaser. Jordbruksarealene tilstøtende tiltaksområdet er registret med svært god jordkvalitet (Kilden.no).

Figur 2: Jordbruksareal med svært god kvalitet tilstøtende tiltaksområdet. Bilde fra kilden.no.

2 Planteskadegjørere og ugras

Regler for tiltak mot planteskadegjørere er fastsatt i «Forskrift om planter og tiltak mot planteskadegjørere». Regler for tiltak mot floghavre er fastsatt i «Forskrift om floghavre», der det blant annet står at det ikke er tillatt å flytte jord fra en eiendom der det er registrert forekomst av floghavre uten dispensasjon fra Mattilsynet. Ingen av landbrukseiendommene langs planområdet står i PCN-registeret hos Mattilsynet, men det er registrert og observert floghavre samt hønsehirse på jordene langs tiltaksområdet.

Det har blitt gjennomført en fremmedartskartlegging av området i 2025, og resultatet er presentert i YM-planen for prosjektet.

3 Håndtering av matjord i planområdet

Matjordlaget skal skyves til side og tilbakeføres med samme laginndeling der dette er mulig. Der tilbakeføring ikke er mulig skal matjordlaget avhendes til opprinnelig eier og det blir tatt høyde for at matjorden skal benyttes innenfor de samme eiendommene som det blir fjernet fra. Dette sikrer kort transportvei, hindrer spredning av evt. skadegjørere og øker sannsynligheten for jordlikhet. Videre fører løsningen til minst mulig håndtering av matjorden, som reduserer sannsynligheten for forringing av jordstrukturen. Metoder som er vurdert:

1. Etablere nytt jordsmonn ved bruk av tilgjengelige masser fra anlegg. Forberede allerede dyrket areal ved å heve arealet, jevne ut større forsenkinger etc.
2. Flytting av topplag (matjordlag) til områder med liten jorddybde eller grunn jordsmonnutvikling. Flytting av flere jordsjikt og reetablering av jordsmonn på udyrkbare grunn (oppdyrking). Flytting av jord mellom ulike eiendommer krever søknad fra Mattilsynet.

4 Utførelse av jordflytting

Matjorda skal unngås å flyttes til jordbrukseiendommer utenfor planområdet, med mindre eiendommen er den samme som jorda flyttes fra. Dersom det er nødvendig å flytte matjorden til andre eiendommer, må det søkes dispensasjon til Mattilsynet.

Matjord som fjernes i anleggsfasen, skal lagres på samme eiendom og tilbakeføres på samme eiendom. Transport av masser som kan inneholde floghavre skal skje på en måte at spill ikke kan forekomme.

Maskiner som benyttes til håndtering av matjorden skal rengjøres tilstrekkelig for jord og planterester mellom ulike eiendommer.

Informasjon om jordbehandling skal formidles helt ned til de som utfører arbeidet, for å sikre at de som utfører arbeidet har forstått hva som er de kritiske faktorene i arbeidet og kan finne en praktisk måte å arbeide på.

4.1 Metoder for flytting av matjord

Følgende føringer legges til grunn ved jordflytting:

- Matjordlaget (A-sjiktet) skal tas først av, og skal ikke blandes med underliggende jord med lavere moldinnhold (B-sjiktet).
- Underliggende lag (B-sjikt), som har god struktur og rotutvikling, skal tas av og massene skal legges tilbake i samme dybde. Jord fra dypereliggende jordlag uten særlig struktur skal ikke blandes inn i B-sjiktet.

- For å redusere marktrykket så mye som mulig skal gravemaskin med belter benyttes ved avtaking av ploglag.

For transport av matjord til mottaksarealet og over matjord bør det benyttes traktor med tilhenger eller dumper med brede hjul og lavt lufttrykk.

For å bevare dyrkningsegenskapene i matjorden som flyttes er det avgjørende å beskytte jordstrukturen:

- Minst mulig arbeid og håndtering av jorda som flyttes. Matjorda skal ikke kjøres eller behandles på en måte som fører til at jordstrukturen komprimeres eller forringes på annen måte.
- Bulldosere skal aldri benyttes, da vibrasjon fra beltene og elting av jorda vil ødelegge jordstrukturen.
- Våt jord har stort volum under transport, og blir i mye større grad påvirket av elting og pakking. Tidspunktet for utførelse bør derfor tilpasses tid på året og nedbørsmengden. Svært våte masser må ikke håndteres maskinelt.
- Aldri kjør på A- eller B-sjikt med anleggsmaskiner.
- B-sjiktet skal legges tilbake først, med et 20-30 cm tykt A-sjikt på toppen.
- Maskiner og utstyr skal være tilstrekkelig rengjort slik at utstyret er fritt for jord, plantedeler og annet som kan føre til smitte av plantesjukdommer før de krysser eiendomsgrenser.

4.3 Mellomlagring

Mellomlagring skal så langt som mulig unngås, og ikke vare lengre enn 1 år. Massene skal lagres på duk. Det må undersøkes om det er behov for å løse opp undergrunnsjorden før matjordlaget tilbakeføres i områder der det kun er midlertidig beslag på arealene.

Overflatevann skal ledes utenom lagringsplassen. Matjorda skal lagres slik at massen dreneres for vann. Jordstrukturen skal etter lagring være slik at den er drenerende for vann og smuldrer lett etter opptørking om våren.

- A- og B-sjiktet mellomlagres separert.
- Mellomlagring av jordmasser skal skje i mest mulig løse ranker innenfor med høyde på inntil 2-3 meter.
- Unngå kjøring på rankene ved utlegging. Dette kan gjøres ved å tilpasse lengden på rankene etter lengde på gravearm.
- Det skal sikres at oppranket matjord ikke får ugrasvekst som gir spredning av ugrasfrø og økning av frøbanken i jorda frem til den er utlagt.
- Mellomlagring av matjord skal måles inn som elektronisk dokumentasjon.

- Matjord skal ikke blandes med øvrige materialer eller underliggende masser, og skal behandles slik at den ikke forringes. Det skal ikke forekomme risiko for at sprengstein blandes inn i matjorda.
- Det skal sikres at matjorden som mellomlagres, ikke forveksles med andre typer masser fra/til anlegget.

Avsluttende arbeider og klargjøring for såing kan med fordel gjøres med samme utstyr som bonden ellers bruker.

5 Videre oppfølging

Før anleggsstart må det tas jordprøver av dyrket mark. I tillegg må det tas ut jordprofil på den dyrkede marken. Jordprofilen skal benyttes til å avklare dybden på matjordlaget og underliggende sjikt, slik at disse ikke sammenblandes ved graving, håndtering og lagring.

Matjord og jordflytting følges opp i prosjektering- og anleggsfasen som del av Ytre Miljø. Landbruksavdelingen i Sarpsborg kommune skal kontaktes i god tid før arbeidet igangsettes og mulige nærliggende deponiarealer skal vurderes dersom matjordlaget ikke kan lagres og gjenbrukes på eiendommene. Matjordplanen er et byggherredokument som skal legges til grunn for alle bestillinger/kontrakter i prosjektet.

Referanser:

Mattilsynet. (2022). PCN-registeret per 04.03.2022

Mattilsynet. (2025). Floghavreregisteret per. oktober 2025.

NIBIO. (2027). Planering og jordflytting – Utførelse og vedlikehold. NIBIO BOK. VOL. 3 NR 4.

NIBIO. (2020). R1-PLAN-04 Jordhåndtering ved nydyrking og reetablering av jordbruksareal etter anleggsvirksomhet. Nye Veier.

NIBIO. Kilden.no (kart jordkvalitet).

Veileder til matjordplan. Regional plan for bærekraftig arealpolitikk, RPBA, Vestfold fylkeskommune.

